

voorwoord

In de beginjaren van de arbeidsmigratie was de situatie nog relatief eenvoudig. Er waren “gemeenschappen”, die behoorden tot enkele grote taalfamilies: Italiaans, Spaans, Turks, Arabisch en Berbers. En dat was het zowat.

Intussen is de situatie ingrijpend veranderd. De diversiteit is superdiversiteit geworden. Mensen in onze provincie spreken letterlijk honderden verschillende talen. Een Bijbelse spraakverwarring ligt op de loer.

Gelukkig waren er initiatieven die hierop alert reageerden en die reeds vele jaren geleden van start gegaan zijn met projecten om de communicatie tussen al die verschillende mensen niet alleen open te houden, maar ook te verbeteren. Ze ontwikkelden projecten die niet alleen de kans boden het Nederlands als enige gemeenschappelijke contacttaal te oefenen, maar die ook het wederzijdse begrip tussen al deze mensen deden toenemen.

Als Provinciale overheid hebben wij al vroeg beslist dat het onze opdracht was deze projecten een financieel duwtje in de rug te geven.

*Eén van de meest succesvolle projecten is zonder twijfel **Babelonië**, het wekelijkse ontmoetingsproject dat in 2006 werd opgestart in Dendermonde en dat intussen al meer dan tien verschillende groepen kent in onze provincie alleen.*

De kracht van dit project zit in de relatieve eenvoud ervan: wekelijkse bijeenkomsten, waarin mensen praten over de dagdagelijkse dingen die hun leven bepalen: eten, kleren, de kinderen, het huishouden, rouw, het nieuws, religie, sport, humor, muziek, enz.

Maar de kracht van dit project schuilt evenzeer in de frisse manier waarop de begeleiders week na week een ander thema aanbrengen om hun groep van gespreksstof te voorzien. Ze hebben daarvoor intussen een zeer rijk arsenaal aan methoden uitgewerkt.

Wij zijn dan ook bijzonder trots u dit boek te kunnen voorstellen: een kleine veertig van die methoden, genoeg voor een volledig werkjaar Babelonië. Het is een boek dat inspiratie wil geven aan iedereen die, waar dan ook, informele groeps gesprekken wil opzetten voor Nederlandstalige en anderstalige inwoners van ons land.

Ik wil graag een dankwoord richten aan al die mensen die zo vriendelijk zijn geweest hun tijd, energie en creativiteit te steken in het ontwikkelen en systematiseren van deze methoden. In de eerste plaats zijn dat de begeleiders Lies Pauwels, Bea Alen, Veerle Nys, Saar De Boever, Kenneth Muylaert, Elke

Nopens en Dianne Nuyts. Daarnaast is er de noeste arbeid van de organisatoren, Johan Vermeersch en Marijke Verleyen van Vormingplus en Vincent Goussey en Ivo Delrue van ODiCe. En tenslotte wil ik ook uit onze eigen provinciale rangen David Talloen bedanken die er mee voor zorgde dat u dit boek nu in handen kunt houden.

Het is gewoon een boek. Maar toch hoop ik dat het voor u, lezer en gebruiker, ook een beetje een manier van leven zal worden.

*Eddy Couckuyt,
Gedeputeerde Ontwikkelingssamenwerking,
Toerisme, Welzijn en Jeugd, Wonen, Gezondheid
Provinciebestuur Oost-Vlaanderen*



inleiding

Toen Babbelonië in 2006 het levenslicht zag, hadden we al heel wat ervaring met Taalsalons en Babbelcafés. Maar helemaal tevreden waren we nog niet, en daarom brachten we de expertise samen van drie sectoren: de integratiesector (ODiCe), de volwassenenvorming (Vormingplus) en het opbouwwerk (Samenlevingsopbouw). Babbelonië liet al snel alle kinderziektes achter zich en verspreidde zich als een lopend vuurtje over de Provincie Oost-Vlaanderen. Lokale besturen waren erg enthousiast en bleven, ook in crisistijden, de nodige financiële omkadering bieden

Maar ook de vele deelnemers waren (en zijn) dolenthousiast. Zij voelden al snel de positieve invloed die dit project op hun leven had. De communicatie met hun omgeving ging een stuk vlotter en voor een aantal deelnemers openden zich nieuwe deuren: deuren naar een opleiding, naar werk, naar nieuwe vriendschappen, naar het verenigingsleven, naar sport of naar gezonder leven. In Babbelonië leerden ze hun stadsgenoten beter begrijpen en vonden ze lotgenoten en zielsverwanten.

“Leerrijk & gezellig” zou er nooit gekomen zijn zonder Babbelonië. De methoden die in dit boek worden aangereikt, hoe vertaalbaar ook naar andere groepssituaties, werken op hun best in een Babbelonië-setting. Daarom vindt u in dit boek ook een korte beschrijving van de essentie van dit project. U hoeft uiteraard geen Babbelonië op te starten om deze methoden te gebruiken, maar wie geïnteresseerd is kan altijd meer informatie vinden op www.babbelonië.be.



babelonië



A diverse crowd of people at an event, with a central focus on a woman in a pink headscarf and a man in the foreground. The background is slightly blurred, showing other attendees and a grey pillar.

**babbelonië is:
*intercultureel
ontmoeten***



babbelonië



Babelonië is een **wekelijkse** samenkomst van Nederlandstaligen en anders-taligen. De bijeenkomsten duren **minimaal twee uur** en vinden plaats in een **gezellig, ruim lokaal** dat formeler is dan een café, maar informeler dan een leslokaal.

De basisactiviteit is **conversatie**. De deelnemers praten met elkaar over **dagelijkse dingen** zoals familie, werk en vrije tijd. Ze doen dit in het Nederlands. Op een **ongedwongen** manier leren de deelnemers **omgaan met diversiteit**, terwijl anderstaligen hun **Nederlands oefenen**.

Geregeld zetten we **vormingsactiviteiten** op rond thema's die de groep zelf aanreikt. Uitstapjes **in de eigen regio** bevorderen de interactie tussen de groepsleden en verhogen hun **kennis over stedelijke voorzieningen**, het plaatselijke **verenigingsleven**, de lokale **ontspanningsmogelijkheden** en dergelijke. Zulke activiteiten werken ook **drempelverlagend**.

Deelname aan Babelonië is **gratis**. Heel af en toe zal voor duurdere activiteiten (zoals bepaalde uitstappen) een klein bedrag worden gevraagd.

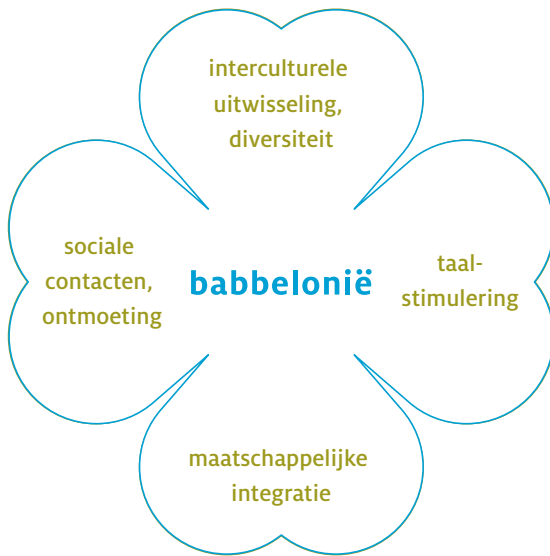
DOELGROEP

Babelonië richt zich tot een zeer brede doelgroep:

- Anderstaligen die een minimum aan Nederlands kennen (begrijpen en spreken).
- Nederlandstaligen.

DOELSTELLINGEN

- Bij Babelonië leren de deelnemers omgaan met de **diversiteit in onze samenleving**. De deelnemers krijgen meer begrip voor elkaar.
- Babelonië versterkt de **sociale cohesie**. De deelnemers bouwen een sociaal netwerk uit over de verschillende culturen heen.
- Anderstaligen leren bij Babelonië **vlotter Nederlands** spreken en begrijpen. Ze durven ook beter Nederlands te spreken.
- Babelonië zorgt voor **participatie** aan de samenleving. Deelnemers leren over gemeentelijke voorzieningen, het plaatselijke verenigingsleven, ontspanningsmogelijkheden, enz. Ze leren eraan deelnemen.
- De deelnemers verwerven allerlei **kennis en sociale vaardigheden** via participatie aan het groepsproces.
- Doorheen voorgaande doelen creëert Babelonië voorwaarden waardoor het individueel **welbevinden van de deelnemers** wordt vergroot.



METHODISCHE AANPAK

Gezelligheid en educatie

Elke Babbelonië-bijeenkomst is een combinatie van:

- gezelligheid: drankje, koekjes, aangenaam onthaal, even bijpraten, enz.
- educatieve werkvormen: groepsgesprek, bezoek, voordracht, stellingenspel, enz.

In de loop van een werkjaar komt een **aantrekkelijke mix van werkvormen** aan bod: een vrij gesprek in kleine groepjes, een sterk gestructureerd en geleid gesprek in kleine groepen, een gesprek in voltallige groep, educatieve uitstappen, pleziertochtjes, input door een externe persoon, enz.

Regelmatig wordt expliciet gewerkt naar **kennis van, en deelname aan de lokale samenleving**: lokale instellingen bezoeken, inspelen op activiteiten van het centrum waar de Babbelonië-bijeenkomsten plaats hebben, deelnemen aan initiatieven binnen de gemeente, enz.

Intentioneel, bewust leren wordt steeds gekoppeld aan spontaan en onbewust leren.

Voldoende gesprekstijd

Gesprekken in kleine, cultureel gemengde groepen nemen het grootste deel van de tijd in beslag. Ze behandelen een grote variëteit aan aspecten uit het dagelijks leven.

Bij de inhoudelijke programmatie moet de begeleider ruim voldoende gesprekstijd inplannen. Met name wanneer externen gevraagd worden om iets te komen toe lichten, moet erover gewaakt worden dat het **geen mono-**

loog wordt, en dat die persoon niet te moeilijk of te snel gaat praten. Er moet ook tijd zijn voor een **gesprek onder elkaar**, en deze manier van werken moet vooraf goed doorgepraat worden met eventuele externen.

Grote flexibiliteit – een beetje chaos mag

Een Babelonië-bijeenkomst is **geen lineair proces**. Elke bijeenkomst wordt grondig voorbereid, maar de begeleider heeft voldoende souplesse om in te spelen op het moment, en de strakke lijn los te laten wanneer de **groepsdynamiek** daartoe aanleiding geeft.

Een onverwachte inbreng van een deelnemer, een voorval in de groep, een gebeurtenis uit de actualiteit, de aanwezigheid van veel nieuwe deelnemers, buitenstaanders die eenmalig deelnemen, en andere onvoorziene omstandigheden mogen het proces doorkruisen, mee vorm geven én versterken.

We zoeken een **evenwicht** tussen doelgerichtheid en constructieve chaos.

Participatie van de deelnemers

De **competenties van de deelnemers** worden maximaal benut tijdens de activiteiten. Deelnemers krijgen zoveel mogelijk een **inhoudelijke en praktische inbreng**: een gesprek in kleinere groepjes leiden, activiteiten in de gemeente aanbrengen, koken, het eigen land voorstellen, een specifieke activiteit voorbereiden, hulp bieden bij het invullen van formulieren, opruim en afwas, enz.

Het verdient absoluut de voorkeur om de gespreksleiding van kleine groepjes in de handen van één van de deelnemers te leggen. Ook een anderstalige die voldoende Nederlands spreekt kan dit op zich nemen.

Tijdens de ‘vrije’ gesprekken biedt de begeleider een thema aan via richtvragen, foto’s, stellingen, een filmpje, enz. Vervolgens praten de deelnemers daarover verder in kleine groep. Maar ze zijn vrij om af te wijken naar heel andere onderwerpen, zolang de andere deelnemers in die groep daarvoor interesse betonen.

Gespreksregels respecteren

De begeleider brengt regelmatig de elementaire gespreksregels in herinnering, en bespreekt ze met de deelnemers.

- Elke conversatie gebeurt in **eenvoudig Nederlands**.
- We proberen **langzaam** te praten, zonder **moeilijke woorden**.
- Anderstaligen worden aangemoedigd om **veel te spreken**.
Dat kun je bijvoorbeeld bereiken door vragen te stellen.
- We nemen de tijd om goed te **luisteren naar elkaar**.
- Onjuiste zinnen kun je eventueel verbeteren door de **zin correct te herhalen**.

Deze gespreksregels gelden ook voor externe sprekers.

Professionele begeleiding

Elke Babelonië-groep heeft een **vaste begeleid(st)er**, die beschikt over de nodige **professionele en agogische vaardigheden**, en die **elke bijeenkomst** coördineert, organiseert en begeleidt.

De begeleid(st)er zet een **veelheid aan werkvormen** in om gericht de doelstellingen te bereiken. Maar hij of zij schept ook een context waarin veel ruimte is voor **informeel en spontaan leren**. De begeleid(st)er is een **vertrouwenspersoon** voor de deelnemers. En net daarom is continuïteit in de begeleiding erg belangrijk.

Om die redenen is de begeleid(st)er in principe **een professionele kracht**, en geen vrijwilliger. Tenzij je natuurlijk die ene supervrijwilliger vindt...

Samenstelling van de groep

Verscheidenheid aan deelnemers

We streven naar een grote **etnisch-culturele diversiteit** en benaderen alle deelnemers op een **gelijkwaardige** manier.

Niet alleen brengen we **anderstaligen en Nederlandstaligen** samen, we proberen ook zoveel mogelijk **verschillende landen van herkomst** rond de gesprekstafel te krijgen. Dat maakt het gesprek en de interculturele ontmoeting rijker.

Iedereen die minstens een **eenvoudig gesprek in het Nederlands** kan voeren, én **openstaat voor de diversiteit in onze samenleving**, is welkom. Er worden **geen taaltesten** afgenomen.

Aanwezigheid van kinderen

De aanwezigheid van **een beperkt aantal kinderen is geen probleem**. Kleine kinderen zitten bij hun ouder op de schoot, of spelen met het speelgoed dat aanwezig is. Bij een avondgroep kunnen ook grotere kinderen aanwezig zijn, zolang ze de groepsdynamiek niet uit balans brengen.

Aanvangsuur, locatie en samenstelling van de bevolking zijn bepalend

Het **uur van de dag** bepaalt mede welke doelgroep je kan bereiken. Tijdens avond-bijeenkomsten bereik je meer werkenden en zelfstandigen dan overdag.

Ook bij de keuze van de **meest geschikte locatie** spelen een aantal specifieke overwegingen mee: is de locatie voldoende gekend bij de beoogde doelgroep? Wordt de locatie reeds om andere redenen bezocht, en door wie? Is er een vlotte bereikbaarheid? Enzovoort.

En uiteraard zal ook de **bevolkingssamenstelling van de betreffende gemeente** heel sterk bepalen wie er naar de bijeenkomsten komt.

PROMOTIE

Toeleiding en promotie krijgen permanent aandacht.

Een **continue instroom van nieuwe deelnemers...**

- ... verhoogt de dynamiek,
- ... zorgt ervoor dat de groep zich aan de doelstellingen houdt,
- ... vermijdt het leegbloeden van de groep.

Grote verscheidenheid aan kanalen

De promotie gebeurt langs een grote verscheidenheid aan kanalen:

- **aangebracht door organisatoren:** affiches, folders voor Nederlandstaligen met veel uitleg, flyers voor anderstaligen met de meest essentiële uitleg.
- **aangebracht door de lokale actoren:** artikels in krantjes, magazines, website, radio en televisie.

Persoonlijk gesprek

De meest essentiële promotie is echter het **persoonlijk aanspreken van mensen:** schriftelijk, maar zeker ook mondeling, via (zelf)organisaties en het verenigingsleven, via de taalactoren en gemeentelijke diensten, enz.

Daarnaast zal begeleider er z'n deelnemers regelmatig aan herinneren dat ze **zelf ook nieuwe mensen** mogen uitnodigen.

Toeleiding

Voor **nieuwe anderstalige deelnemers** geniet een begeleide toeleiding in veel gevallen de voorkeur: een voorgesprek met een toeleider, eventueel een kennismaking vooraf met begeleider van Babelonië, desgewenst komt de toeleider de eerste keer mee, enz.

Buurtgerichte initiatieven van Samenlevingsopbouw en andere lokale partners zullen vaak bijdragen aan de **toeleiding van Nederlandstaligen**.

SAMENWERKING

Historiek

De methodiek Babelonië is ontstaan in 2005 in Dendermonde, als initiatief om het samenleven tussen verschillende gemeenschappen te bevorderen. De drie initiële partners waren het Oost-Vlaams Diversiteitscentrum (ODiCe vzw), Vormingplus en Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen.

Vanuit hun specifieke deskundigheid, en in nauwe onderlinge samenwerking, verfijnden zij deze methodiek tot een sterk format dat ook in andere gemeenten uitgewerkt kan worden. In de daarop volgende jaren evolueerde Babelonië tot een succesvolle methodiek die in een groeiend aantal steden en gemeenten opgezet werd.

ODiCe en Vormingplus coördineren tegenwoordig het project, en ondersteunen de lokale overheden. Samenlevingsopbouw blijft lokale partner van het project op de plaatsen waar deze organisatie actief is.

De partners

ODiCe @ Vormingplus...

- ... staan in voor de opstart van Babelonië in elke nieuwe locatie.
- ... organiseren op jaarbasis een drietal intervisies voor de begeleiders, waar ruimte is voor inhoudelijke uitwisseling, het aanreiken van werkvormen, en intervisie.
- ... voorzien in individuele coaching van de begeleiders.
- ... nemen deel aan de plaatselijke stuurgroep (minstens één van hen).
- ... volgen het initiatief op.
- ... voorzien tussentijdse en jaarlijkse evaluaties, en desgewenst bijsturing.
- ... publiceren de activiteit in nieuwsbrieven, websites, brochures van de eigen organisaties.
- ... zorgen voor provinciale sturing van alle Babelonië-projecten.
- ... doen het financieel en administratief beheer

Vormingplus...

- ... coördineert de aanwerving van een freelance begeleider (met steun van de stuurgroep).
- ... neemt het werkgeverschap van de freelance begeleider op zich.
- ... zorgt voor bekendmaking van de activiteit via “Uit in Vlaanderen”.

ODiCe...

- ... ontwerpt en verzorgt het promotie-materiaal: affiche, flyer, folder en multifunctionele kaart.
- ... verzorgt de interculturele vorming tijdens de intervisies voor de begeleiders.

Lokale overheid of lokale partners zorgen voor...

- ... een gepaste locatie voor de Babelonië-groep: laagdrempelig, toegankelijk voor divers publiek, voldoende groot, koffie/thee/water, enz.
- ... financiële middelen om de begeleider te betalen.
- ... financiële middelen voor promotioneel en didactisch materiaal.
- ... plaatselijke promotie van de activiteit.

De plaatselijke stuurgroep zorgt voor een voldoende groot plaatselijk draagvlak...

- ... voldoende partners om het project gedurende langere tijd te organiseren en te ondersteunen.
- ... voldoende partners om deelnemers (anderstaligen én Nederlandstaligen) toe te leiden.
- ... plaatselijke promotie van Babelonië.
- ... opvolging van deelnemers in samenspraak met de begeleider.

Lokaal draagvlak

Het goed functioneren van een Babelonië-groep wordt in sterke mate bepaald door het lokaal draagvlak in de gemeente waar de groep plaatsvindt. Daarom worden **diensten en organisaties van en in de gemeente nauw betrokken** bij de organisatie: zij dragen de werking mee uit.

Het ocmw- of gemeentebestuur komt tussen in de werkingskosten van Babelonië. Zij zorgen bovendien gratis voor een geschikt lokaal en voeren mee de promotie en de toeleiding.

Buurtgebondenheid is een meerwaarde

Babelonië wordt bij voorkeur ingebed in de buurt waar de groep plaatsvindt. Zo'n band met de buurt verhoogt de slaagkansen én versterkt de effecten van de werking:

- Diensten of organisaties uit de buurt kunnen gericht promotie voeren, en bewoners effectiever toeleiden.
- Voor sommige deelnemers is de nabijheid een extra troef.
- Babelonië stimuleert deelnemers om ook te participeren in buurtgerichte activiteiten die op de Babelonië-locatie plaatsvinden, of zich erin te engageren.
- Wanneer de deelnemers in dezelfde buurt worden, wordt de kans groter dat ze elkaar ook buiten de Babelonië-bijeenkomsten ontmoeten.

Het lijkt erop dat buurtgebondenheid belangrijker is voor een daggroep van Babelonië, dan voor een avondgroep.

DE BEGELEIDER

Profiel van de begeleid(st)er

De begeleid(st)er moet...

- ... de Nederlandse taal beheersen.
- ... over (ped)agogische vaardigheden beschikken .
- ... in staat zijn om groepen te enthousiasmeren, motiveren, aanzetten tot conversatie.
- ... een educatieve activiteit kunnen organiseren.
- ... informele gesprekken kunnen voeren en stimuleren.
- ... gestructureerde gesprekken en discussies kunnen modereren.
- ... kunnen omgaan met een divers publiek (qua leeftijd, taalkennis, culturele achtergrond, scholingsgraad, enz.).
- ... flexibel zijn.
- ... bereid zijn tot bijscholing en samenwerking met de collega-begeleiders en medewerkers van Vormingplus en ODiCe vzw.

De begeleid(st)er moet ervaring hebben in het werken met groepen, en woont bij voorkeur in (de nabijheid van) de gemeente waar de bijeenkomst plaatsvindt.

Taken van de begeleid(st)er

- De doelstellingen van Babelonië mee helpen realiseren.
- Zorgen voor een aantrekkelijk en toegankelijk programma.
- Elke bijeenkomst voorbereiden, zowel de vrije gespreksmomenten als de gestructureerde, educatieve momenten.
- Elke bijeenkomst organiseren en coördineren:
 - › Het onthaal van de deelnemers verzorgen.
 - › Nieuwe deelnemers inschrijven.
 - › Aanzetten tot een constructief gesprek: het gesprek op gang brengen, animeren en stimuleren, elementaire gespreksregels aanbrengen en toelichten, en erover waken dat deze worden toegepast.
 - › De deelnemers stimuleren tot participatie en hen daarin ondersteunen: deelnemers denken na over de programmatie en voeren deze mee uit.
 - › Zich informeren over het activiteitenaanbod in de gemeente en dit bekendmaken aan de deelnemers, of deze taak delegeren aan een deelnemer.
 - › Deelnemers stimuleren om vrijwillig deeltaken op te nemen, en hen daarin opvolgen: klaarzetten, opruimen, afwassen, gespreksgroepje animeren en begeleiden, opvolgen activiteitenkalender van de stad, nieuwe deelnemers onthalen, enz.
 - › Een nabespreking met deelnemers opzetten.
- De goede sfeer in de groep bewaken, opvolgen en bijsturen waar nodig.
- Bij gestructureerde, educatieve activiteiten: samenwerken met andere organisaties uit de regio.
- Een programma opstellen en aan de deelnemers bezorgen.
- Wekelijkse terugkoppeling naar Vormingplus, ODiCe over het verloop van de bijeenkomst, aanwezigheden, enz.

Tips voor begeleiders

Openheid

Een Babelonië-groep die al een tijdje draait, krijgt soms de **neiging zich naar binnen te keren**. Het wordt hoe langer hoe gezelliger.

De deelnemers kennen elkaar al goed en hebben minder interesse om nieuwe mensen op te nemen. In die situatie dient de begeleiding sterk te **investeren in openheid, in promotie en toeleiding** en in het onthaal van nieuwe deelnemers. We zoeken hierbij een **evenwicht tussen groepscohesie en openheid**.

Educatie

Een Babelonië-groep die al een tijdje draait, krijgt soms de **neiging vooral in te zetten op gezelligheid**.

De deelnemers kennen elkaar hoe langer hoe beter en willen vooral samen kletsen en leuke dingen doen. In die situatie dient de begeleiding sterk te **investeren in ‘werkmomenten’**. De deelnemers dienen regelmatig te worden herinnerd aan de educatieve programmatie. We zoeken hierbij een **evenwicht tussen gemeenschapsvorming en educatie**.